

דין וחשבון של הועדה לעניני חלב *

המינוי

במכתבו מיום כ"ט כסלו תשט"ו, 24 בדצמבר 1954 מינה שר החקלאות ועדה לעניני חלב בהרכב

זלוקמן :

- (1) אפרתי י. — סגן שר החקלאות — יו"ר הועדה
- (2) ד"ר ארנון י. — משרד האוצר
- (3) גן ח. — משרד החקלאות
- (4) ד"ר יפה י. — משרד המסחר והתעשיה
- (5) ד"ר לוה י.
- (6) לוי א. — משרד החקלאות
- (7) ד"ר סמיואל ל. — משרד החקלאות
- (8) קיזלשטין מ. — משרד המסחר והתעשיה.

מכוונות

השר הטיל על הועדה „לבחון את בעיות מחירי החלב ותוצרת חלב לתקופה הקרובה ולאור התפתחות ענף הבקר והצאן בעתיד“.

עבודת הועדה

הועדה קיימה שמונה ישיבות המליאה, שמעה עדויות וחזת דעת מפי נציגיהם של כל הארגונים של מגדלי בקר, הנהלות המחלבות וכו'. חלק מדיוניה שר הועדה הועברו לשתי ועדות משנה — לבעיות המחירים וניצול העודפים ולבעיות שוק החלב — שנתכנסו פעמים אחדות לישיבותיהן וגבו עדויות מפי מימחים לתזונה, רופאים, מנהלי מחלבות, מוסדות שיווק קואופרטיביים וכו'. הועדה מתכבדת להגיש בזה את הדין וחשבון שלה.

הנהלות

א. התפתחות הרפת

מאז קום המדינה גדלה הרפת הגזעית במשק היהודי בקצב מזורז ומספר ראשי הבקר ברפת עלה מ-33.407 ב-1948 ל-79.009 בסוף 1954, עליה ב-140% בקירוב. ניתוח הנתונים על היקפה של הרפת בכל אחת מהשנים מאז קום המדינה מראה גידול מהיר בשנים הראשונות ומגמה של ייצוב בשנת 1954 עם תופעה מדאיגה של צימצום התוספת מהריבוי הטבעי של פרות חולבות.

ערך הבקר הגזעי במשק היהודי בשנים 1948—1954

(בסוף כל שנה — דצמבר)

1954	1953	1952	1951	1950	1949	1948	ה ש נ ה
38.368	37.236	35.104	31.690	25.644	20.772	18.895	פרות חולביות
8.450	8.050	8.472	9.980	6.201	5.362	4.338	מבכירות
26.842	23.711	20.214	18.100	15.099	10.824	9.615	עגליות
344	443	431	458	381	299	271	פרים
741	341	428	306	233	112	88	עגלים לרבייה
4.264	2.684	1.103	471	179	—	—	בקר לפיטום
79.009	72.465	65.752	61.005	47.737	37.369	33.407	סה
6.544	6.713	4.747	13.268	10.368	3.962		תוספת ראשי-בקר בכל שנה
9%	9.2%	7.8%	27.8%	27.5%	12%		הגידול באחוזים
1.132	2.132	3.414	6.046	4.872	1.877		תוספת פרות חולבות
3%	6%	10.7%	23.5%	23.5%	10%		גידול מס' הפרות באחוזים

* הדו"ח ניתן כלשונו. בסופו מצורף לשם השוואה העתק תחשיב ההתאחדות שהוגש בדצמבר 1954.

בו בזמן שמספר ראשי-הבקר בדצמבר 1954 מראה עדיין גידול, לעומת המספר בדצמבר 1953, ב־9%, הגיעה העליה במספר הפרות החולבות בתקופה מקבילה רק ל־3%. גידול זה במספר ראשי הבקר יש לזקוף על תוספת הבקר לבשר, — ענף צעיר שהתפתח בשנתיים האחרונות והכפיל בשנת 1954 את מספר הראשים המיוחזקים למטרה זו.

אם נניח שהריבוי הטבעי השנתי במספר הפרות החולבות נע בגבולות של 8–10%, הרי שלפנינו תופעה מדאיגה של צימצום ריבוי זה ב־1954 והעמדתו על 3% בלבד שאף הוא בא בחלקו מהיכוא. צימצום זה נובע מהוצאת פרות חולבות רבות לשחיטה. יש להבין תופעה זו על רקע התפתחות שונה ברמות המחירים לבשר-בקר מזה ולחלב מזה, התפתחות שגרמה לסלקציה והוצאת פרות בעלות תנובה-חלב נמוכה לשחיטה.

ב. ייצור חלב-בקר
הנתונים על ייצור חלב-בקר במשק היהודי, מאז קום המדינה, מראים מגמה של עליה מתמדת. העליה בייצור החלב המקבילה לגידול מספר הפרות, ברורה גם בשינויים בתנובה השנתית לפרה.

ייצור חלב-בקר במשק היהודי בשנים 1948–1954							
1954	1953	1952	1951	1950	1949	1948	ה ש נ ה
142.000	124.500	112.700	100.020	90.217	76.862	75.666	הייצור (באלפי ליטרים)
101.000	87.692	78.168	74.383	65.048	58.140	49.233	מזה לשיווק מאורגן (באלפי ליטרים)

התנובה השנתית הממוצעת לפרה בשנים 1948 — 1954		
השנה	בתנובה הממוצעת השנתית לפרה בכלל העדר הגזעי במשק היהודי	בתנובה השנתית הממוצעת לפרה מתוך הפרות בביקורת החלב של התאחדות מגדלי הבקר. בק"ג חלב (שנה עברית)
1948	3.992	4.342
1949	4.099	—
1950	3.912	4.015
1951	3.551	3.869
1952	3.453	3.796
1953	3.562	3.896
1954	3.789	4.197

בין הגורמים העיקריים לירידה בתנובה השנתית הממוצעת לפרה, החל מ־1951, יש למנות את מעבר הרפת לשיטת הזנה המבוססת על מזון גס וצימצום המספוא המרוכז במנות המזון. בשנתיים האחרונות הגנו עדים להסתגלות העדר לשיטת ההזנה ועליית התנובה הממוצעת לכל פרה. העליה בתנובת החלב הממוצעת ב־1954 הושפעה גם ע"י הסלקציה והוצאת פרות רבות בעלות תנובה נמוכה לשחיטה. אפשר להניח כי מגמה זאת תמשיך לפעול גם ב־1955.

- ג. הישגים מקצועיים
- בהתפתחות של הרפת בשנתיים האחרונות יש לציין הישגים מקצועיים חשובים:
1. הזנה מאוזנת כשרובם של חומרי המזון מקורם בייצור המקומי; מספוא ירוק, תחמיצים, שחת, מרעה זרוע וכו'. חלקו של המזון המרוכז בכלל המנה היומית של הבקר צומצם לשליש כשיתר שני השלישים באים מהמוזנות הגסים.
 2. בריאות העדר עלתה ואפשר היום לקבוע כי השירות הווטרינרי מספק ביעילות על המחלות השכיחות; אזורים שלמים נקיים היום משחפת הבקר ובאחרים ירד אחוז הנגועים בהרבה.
 3. תנובת החלב הממוצעת לכל פרה שירדה בשנים 1950 ו־1951 חזרה ועלתה בשנים 1952 ו־1953 ובממוצע ארצי הועמדה בתשי"ד על 3.789 ק"ג שהם 3.676 ליטרים. הנתונים המתקבלים מ־13.000 פרות

שהיו בתשי"ד בביקורת החלב של התאחדות מגדלי הבקר (ספר העדר) מראים תנובה שנתית ממוצעת של 4.197 ק"ג שהם 4071 ליטרים חלב.

4. הספק העבודה — במשקים הקבוצתיים הגיעו בממוצע ל־28 ימי העבודה לפרה, אם כי ישנם, כמובן, תנודות למעלה ולמטה. משקים צעירים רבים מפגרים עדיין בשטח זה ויש מהם הנזקקים אפילו ל־40 ימי עבודה לפרה.

לעומת זה הגיעו משקים אחדים מ־12 במספר, שלהם עדרים גדולים להגברת היעילות הודות למיכון ישיכלולים והתמחותם של העובדים. במשקים אלה הצליחו להוריד את מספר ימי העבודה לפרה ל־20 ואף לפחות מזה.

גם במושבי־עובדים, הודות למאמצים רבים ועבודת המשפחה, הצליחו להגדיל את ענף הרפת בכל יחידה הקלאית ולהגביר את כדאיותו.

ד. הוצאות הייצור

תחשיב הוצאות־הייצור לליטר חלב

(פרה בעלת תנובה ממוצעת שנתית של 4000 ליטרים חלב)

מזון 15 טונות ירק לפי	16.— ל"י	240.— ל"י
" 2.1 שחת "	65.— "	136.500 "
" 1.4 מזון מרוכז לפי מינרלים	140.— "	196.— "
עבודה 28 י"ע לפי	8.— "	224.— "
6% הוצאות סוציאליות	13.440 "	576.000 ל"י
הפחתות מחיר הפרה	1200 ל"י	
הכנסה מבשר	900 "	
18% מסך	300 ל"י	54.— ל"י
בניימ־מסך	500 "	15.— "
כלים־מסך	50 " ל־6 שנים	8.330 "
ביטוח 3.5% מסך 1200 ל"י		77.330 "
עזרה ווטרינרית ורפואות		42.— "
הזרעה		15.— "
קש, 750 ק"ג לפי 20.— ל"י		10.— "
שיונות — מיס, חמרי היטוי, חשמל וכד'		15.— "
ס"ה		987.770 ל"י
הוצאות כלליות, 10% מסך 910.440 ל"י		91.044 "
5% רבית על הון ההשקעה בסך 1580.— ל"י		79.— "
8% רבית על הון חוזר (25% מההוצאות למזון)		11.520 "
ס"ה		1.168.334 "
פחות הכנסות 0.4 עגלה	50.— ל"י	
0.4 עגל	30.— "	
10 טונות זבל	50.— "	130.— "
		1.039.334 "

ההוצאות לליטר חלב: 1.039,334 מחולק ל־4000 ליטרים = 259.8 פר'

הוצאות קרור והובלה 21.— פר'

סה"כ 280,8 פרוטות

ה. קבלת החלב במחלבות ב-1954 ו-ב-1955 מתוך הייצור הכולל של 142 מיליון ליטרים חלב ב-1954 נתקבלו במחלבות באותה שנה 101 מיליון ליטרים. בשנת 1954 שווקו 80.500.000 ליטרים חלב שתיה, מהם היו כ-2.5 מיליון ליטרים תמיסה של אבקת-חלב. כמויות החלב שנתקבלו מעל לכמויות ששווקו כחלב-שתיה, כ-23 מיליון ליטרים, שימשו לתעשית תוצרת חלב. למטרה זו שימש גם עודף השומן שמעל ל-2.3% בחלב השתיה. בשנת 1954 התרכזו עודפי החלב שנתקבלו במחלבות מעל לכמויות ששווקו כחלב שתיה בחדשים מרץ-יוני.

ההערכה הכללית היא, כי גם ב-1955 תהול עליה בייצור החלב ובקבלת החלב במחלבות בשיעור של 8-10% מעל לכמויות ב-1954 וכי בס"ה יתקבלו כ-110 מיליון ליטרים. העודפים העיקריים מעל לכמויות שיופנו לשוק כחלב-שתיה יגיעו, לפי אומדן, בחדשי השפע מרץ-יוני, ל-17 מיליון ליטרים חלב, מתוך הנחה ששיווק חלב-השתיה יישאר על הרמה של 1954.

בשנת 1954 נצרכו בארץ כ-60 מיליון ליטרים חלב בצורה של אבקת-חלב מהיבוא לתעשית מוצרי חלב שונים.

מסקנות והמלצות

(א) הוצאות ייצור חלב

לאחר שעיינה בתחשיבי הוצאות-הייצור שהוגשו לה ע"י ארגוני המגדלים, המחלקה הכלכלית והמחלקה לבקר במשרד החקלאות ואחרי שניתחה את הנתונים שאליהם הגיעה הועדה הכלכלית שליד המרכז המשותף לחיכנון, קובעת הועדה כי ברוב המשקים מגיעות הוצאות-הייצור לליטר חלב ל-280 פרוטה. הועדה אינה חושבת שסכום זה יכול להיות הבסיס לקביעת מחיר החלב ומצביעה להלן על הניכוסים:

הודות לפעולות טיפוח וסלקציה מתמדת וכן הודות לטיפול רציונלי בבקר הגענו בשנת תשי"ד לתנובה שנתית של 3.676 ליטרים חלב לפרה בכלל העדר ולתנובה ממוצעת של 4.071 ליטרים לפרה מתוך כ-13.000 פרות הרשומות בספר העדר.

הועדה סבורה ששטחי הקרקע המצומצמים וכמויות המים העומדים לרשותנו מחייבים אותנו להגיע לפרה בעלת תנובת-חלב גבוהה ועלי-כן הגיחה ביסוד כל התחשיבים שלה — פרה בעלת תנובה של 4.000 ליטרים חלב בשנה.

בתחשיב הוצאות-הייצור מופיעים 28 ימי עבודה לפרה בשנה. הועדה הגיעה לכלל דעה שבסעיף זה אפשר להגיע לצימצום ניכר ועל-ידי זה להגדלת ההכנסה ליצרנים. השיכלולים והמיכון שהונתנו במשקים אחדים בארץ איפשרו, להוריד את מספר ימי העבודה ב-30% בקירוב ולהעמידם על 20 ואפילו 18 ימים בשנה לפרה.

בישובים הצעירים והמרוחקים ממרכזי הצריכה, נגרמים נזקים כבדים כתוצאה מהשחתת חלב בגלל המחסור במחלבות, בסידורים נאותים לקירור החלב, לשמירתו, אחסונו והובלתו. מניעת נזקים אלה תגדיל את ההכנסה.

בשיווק חלב שתיה מסתמנת בשנתיים האחרונות מגמה של ייצוב ואפילו של ירידה יחסית וקיים חשש רציני שהעלאת מחיר החלב לצרכנים ללא שיפור ניכר בטיבו ובתנאי השיווק שלו תביא בעקבותיה לצימצום נוסף של כמויות החלב המשוקות כחלב-שתיה.

לאור האמור הגיעה הועדה לכלל מסקנה שיש הכרח להעלות את ההכנסה ליצרני החלב מבלי להעלות את כחירו לצרכן והיא ממליצה על אמצעים שונים להחלת הוצאות הייצור ויעול העבודה:

- (1) הוזלת מחירים של גרעיני המספוא הודות לירידת מחירים בשוק העולמי.
- (2) ביטול החובה למסור 25% מבשר-הבקר משחיטה מקומית למפקח על המזונות.
- (3) מתן הלוואות למשקים להנהגת שיכלולים בתהליכי העבודה, להתקנת ציוד לקירור ואחסון החלב.

- ולרכישת אמצעי-הובלה מתאימים במגמה להגיע ליעול העבודה ברמת וצימצום מספר ימיהעבודה לפרה וכן לשמירה על החלב ולמניעת השחתתו.
- (4) ניצול יעיל של עודפי החלב והפניהם לתעשית מוצרי חלב ע"י תשלום הסובסידיה בשיעור הנהוג עתה ל-97% מכל כמויות החלב המתקבלות במחלבות במשך כל השנה.
- (5) התרת ייצורם ושיווקם החפשי של חלב ותוצרת חלב מאיכות מעולה (כגון חלב מפוסטר ומעיקר, חלב בעל תכולת שומן גבוהה, גבינות רכות המיוצרות על סהרת החלב הטרי ועוד) ובדיקת האפשרות לביטול הפיקוח על חמאה מקומית.
6. עזרה כספית מיוחדת ליצרני החלב בהתישבות החדשה במסגרת תוספת 10 פרוטות לליטר, מודרגת לפי מידות התפתחותם של המשקים שתיקבענה ע"י ועדת מומחים.

(ב) שוק החלב

הועדה עמדה על ההכרח להעלות את צריכת החלב, הן מטעמים של בריאות העם והן מטעמים משקים ומאחר שלפי דעתה עלול ביטול הסובסידיה בתנאים של היום להביא לצימצום הצריכה ממליצה הועדה על: —

- (1) המשך תשלום הסובסידיה לחלב מתוך מגמה לשינוי הדרגתי במבנה שלה, צימצום לכלל הצרכנים שיצטרכו לשאת במחיר המלא והכוונתה להגדלת צריכת החלב בשכבות החלשות מבחינה כלכלית.
- (2) חידוש מפעל החלב בבתי-הספר, הכנסת שתיית החלב הטרי בצה"ל, הכנסת החלב למזנונים במקומות עבודה מרוכזים, בתי חרושת וכד'.
- (3) שיפור טיב החלב וטעמו, שמירה מעולה על נקינותו במשק, במחלבה ובתחליכי החלוקה והעלאת אחוז השימן.
- (4) החלפה הדרגתית של אבקת החלב בחלב טרי בתעשית מוצרי החלב.
- (5) מימון האיחסון של גבינות קשות.
- (6) תיאום היבוא של גבינות קשות עם הייצור המקומי במגמה לאפשר את שיווק הגבינות המסוימות בתקופה מסוימת בשנה ללא התחרות בתוצרת היבוא הזולה.

(ג) חלב צאן

הכללת חלב הצאן בתשלום הסובסידיה המלאה לחלב.

(ד) ביצוע

תפקידי הביצוע של ההמלצות ומסקנות הועדה מחייבים מוסד קבוע בו ישתתפו כל הגורמים — היצרנים, המשווקים ונציגי הממשלה. הועדה ממליצה, לפיכך, על הקמת מועצה לייצור ושיווק חלב שעליה תוטל הדאגה המתמדת לשיפור טיב החלב ונקיונו, להעלאת הרמה המקצועית בענף הרפת ויעול העבודה, להגברת שיווק החלב והסברת ערכו התזונתי לשכבות הרחבות ולטיפול בכל הבעיות של הענף.

(ה) תביעות מחלקי החלב

תביעות מחלקי החלב הובאו לתשומת לבה של הועדה אך מאחר שאנו עומדים עתה בפני רביזיה בכל שיטת שיווק החלב — עם המעבר לחלוקת החלב בבקבוקים — לא ראתה הועדה את השעה כשרה לדיון בתביעות אלה.

הערות והמתינויות

- (א) ד"ר ארנון מסכים להמלצה בפרק א' סעיף 6 ורואה אותה במסגרת התקציב הקיים.
- (ב) מר אוריאל לוי מסתייג ממסקנות הועדה ומציע את הנוסח דלקמן:
 1. כל עוד מחיר החלב בפיקוח ממשלתי, חייב מחיר זה להבטיח ליצרן את כיסוי הוצאות הייצור הממוצעות למרבית היצרנים.
 2. לפי סכומי הועדה, מגיעות הוצאות הייצור של רוב המשקים שתנובת חלב ממוצעת בעדרם היא 4.000 ליטר לפרה לשנה, ל-280.8 פרוטות.

3. ההצעות שהועדה סכמה בשטח המחירים, אין די בהן להבטיח ליצרנים את המינימום הזה של הוצאות ייצור, בגלל הסיבות דלהלן:
- (א) חלק של ההצעות פועלות לטוב ארוך כגון: העלאת התגובה הממוצעת, יעול העבודה בעזרה הלאומית, ייצור ושיווק חפשי של חלב ותוצרת חלב מאיכות מעולה — כל ההצעות האלו אין בכוחן להביא קימוץ מידי בהוצאות הייצור ולא תתקנה מיד את המצב הכלכלי הקשה של הענף.
- (ב) ההצעות שבחלקן מכוונות במישרין להעלאת ההכנסות ליצרן, במקרה הטוב ביותר. תסתכמה ב־9–10 פרוטות לליטר חלב.
- (1) הוזלת מחירים של גרעיני המספוא חלה למעשה על הגרעינים שהרפת אינה משתמשת בהם. השעורה, שזהו הגרגיר העיקרי לרפת — נוצרת ברוב המקרים במשקו של היצרן והוזלתו אינה מהווה עבורו כל עזרה מעשית, אבל אם אפילו נזכה את חשבון הרפת בהוזלה ובהיקפה המלא, הקימוץ בהוצאות הייצור יגיע במכסימום ל־3 פרוטות לליטר חלב;
- (2) הארכת תקופת תשלום הסובסידיה עבור 97% של החלב המשווק תוסיף 3 פרוטות נוספות.
- (3) בקשר עם הירידה במחירי הבשר בטול החובה של מסירת 25% במחירים הרשמיים, לא יגדיל למעשה את הכנסות היצרן עבור הפרה שנמכרת לשחיטה מעל לרמה שנקבעה בתחשיב הוצאות הייצור. אבל גם כאן, אם כבר לקחת בחשבון סעיף זה, הוא יתן תוספת בגבולות של 2 פ' לליטר חלב;
- (4) ביטול הפיקוח על החמאה — אם יוגשם מה שבשעת דיוני הועדה טרם הובטח — יוסיף כ־3 פ' בערך לליטר חלב;
- (5) התשלום המיוחד ליצרנים בהתישבות החדשה — תפקידו לפצות את המתישב החדש, שעדיי טרם הגיע לרמת תגובת החלב שעליה התבססו בתחשיב הוצאות הייצור (4.000 ליטר), ולא מסיפה כל הכנסה ליצרן הממוצע.
- מכל האמור לעיל נראה לי, שאין בכוח ההצעות האלו להבטיח ליצרנים את הכסוי של הוצאות הייצור כפי שצוינו על ידי הועדה, הן לא תתקנה את מצבו הכלכלי של הענף, וסכנת ההפרעות בפתוח ענף חיוני זה בעינה עומדת — גם אחרי הגשמת כל ההצעות האלו.
- אין גם בהצעות האלו כל תכנית להסדר קבוע של משק החלב לתקופה ארוכה יותר. מכל הסיבות הנ"ל אינני רואה אפשרות להצטרף לחלק א' (מחירים) של מסקנות והמלצות הועדה ואני מבקש לצייין את הסתייגותי זו ואת סיבותיה בגוף הדו"ח של הועדה שימסר לשר החקלאות.

חתימת חברי הועדה:

י. אפרתי, יו"ר	ד"ר לוזר י.
ד"ר ארנון י.	לוי א.
גן ח.	ד"ר סמואל ז.
ד"ר יפה י.	קיצלשטיין מ.

הנני לבקש להכניס אל הדו"ח של הועדה את הסתייגותי למסקנות ולהמלצות בצורה הבאה:

אינני מסכים לחישוב הוצאות הייצור המופיע בדו"ח ללא כל הסברה. סבורני שקיימות במציאות נסיבות ניכרות כלפי מעלה וכלפי מטה בהוצאות הייצור לליטר חלב בין היצרנים בהתאם לתנאים. אילו שוק החלב היה משתחרר מכל פיקוח, אפשר היה להשאיר את קביעת המחיר למשחק החפשי של הצע יביקוש, אולם אם המחיר נקבע ע"י הממשלה אין מנוס מקביעת המחיר בהתאם להוצאות הייצור. הואיל והוצאות הייצור נעות בגבולות רחבים ממשק למשק, יש להעמיד את המחיר על גובה כזה שיכסה את ההוצאות השוטפות של היצרן בהיקף הדרוש לכסוי הביקוש. אם הועדה משוכנעת שהסכום המתאים לצורך זה הוא 280 פ' צריך להמליץ על קביעת מחיר זה ליצרן. אם אין צורך בהיקף ייצור כזה, יש לבסס את חישוב הוצאות הייצור על נתונים אחרים המוכיחים שאפשר להסתפק בפחות.

ועדת המשנה שדנה בהרחבת הביקוש לחלב הגיעה אל המסקנה שיש להבדיל בין שני שווקים: צרכנים אמידים ושכבות חלשות מבחינה כלכלית. לגבי הראשונים אין סכנה שעלית מחיר החלב במידה מסוימת תגרום לצמצום הביקוש, כתנאי שטיב החלב ישופר, הן מבחינת הניקיון והן מבחינת השומן.

ואשר לשכבות החלשות מבחינה כלכלית ראתה ועדת המשנה סכנה גדולה בכל עליית מחיר החלב הואיל ויש לחשוש שתגרום לצמצום יתר של הביקוש. לכן המליצה הועדה על הוזלת מחיר החלב לשכבות האלו. היעדה סבורה שביקוש החלב במשפחות המטופלות ב-3 או 4 ילדים ויותר הנו נמוך מאד וניתן להרחבה ניכרת מאד ע"י הורדת המחיר. למטרה זאת ממליצה הועדה על טובסדיה מיוחדת למשפחות האלו ובקשה למנות ועדה לעיבוד הצעות קונקרטיות לביצוע תכנית זאת. הועדה רואה אפשרות גדולה להרחבה מתמדת של הביקוש בהמלצה זו ומשוכנעת שדרך זו תביא תועלת רבה לכל יצרני החלב. אני מבקש גם להוסיף לדו"ח שבדיונים הובעה הדעה שהמכירות המופרזות של פרות לשחיטה מעוררות דאגה לגבי עתיד הענף. אין לראות בעובדה זו תהליך בריא המביא לידי העלאת תנובת החלב אלא סכנה של בזבז חומר רביה רב-ערך הדרוש להתישבות חדשה. לכן ממליצה הועדה שהסוכנות היהודית לא"י תנקוט בצעדים המתאימים כדי למנוע מכירת פרות לשחיטה הראויות לגידול. יהודה לווה

ד"ר ל. טמאל תומך בהסתיגותו של ד"ר י. לוח.
מר מ. קיזלשטיין מסתייג מההמלצה בפרק ד' (ביצוע).

התאחדות מגדלי בקר בישראל
המוכירות

תחשיב הוצאות ייצור לליטר חלב דצמבר 1954

מזון	15 טון ירק לפי	18.— ל"י	270.000 ל"י
	1.8 טון שחת לפי	65.— "	117.000 "
	1.288 מ"מ לפי	170.— "	218.960 "
	25 ק"ג מינרלים	200.— "	5.000 "
עבודה	30 ימי עבודה לפי	7.500 "	225.000 "
	6% הוצאות סיצאליות	13.500 "	238.500 "
הפחתות מחיר הפרה	1.200.— ל"י		
ערך הבשר	900.— "		
18% מסך	300.— "	54.000 ל"י	
בנינים	500.— ל"י ל-30 שנה	16.670 "	
כלים	50.— ל"י ל-6 שנה	6.330 "	
ביטוח	3.5% מסך 1200— ל"י		79.000 "
חזרקה			42.000 "
עזו"מ ורפואות			10.000 "
שונות	מים, חשמל וחומרי חיטוי וכו'		15.000 "
			1010.460 "
הוצאות כלליות	10% מסך 931.460 ל"י		93.150 "
רבית	5% מהשקעות בסך 1.500— ל"י		87.500 "
	8% על 25% מהון חוזר, בסך 152.740 ל"י		12.220 "
	בס"ה הוצאות		1203.330 "
פחות הכנסות	0.4 עגלה, 48.000 ל"י		
	0.4 עגל, 28.000 "		76.000 "
			1.127.330 "
	1127.330 ל"י על 3685 ליטר:	305.9 ס"ר	
	הוצ' ריכוז, הובלה וקירור	26.0 "	
	הוצאות ייצור לליטר חלב,	331.9 פ"ר	